

PARTEA I

Partea generală

Capitolul I. Raportul juridic civil

Secțiunea I. Caracterizare generală a raportului juridic civil

1. Definiția și caracterele raportului juridic civil

Prin *raport juridic civil* se înțelege *relația socială, patrimonială sau nepatrimonială, reglementată de norma de drept civil.*

Raportul juridic civil prezintă *trei caractere*, și anume:

- este un raport social;
- este un raport volițional;
- părțile au poziția de egalitate juridică.

2. Structura raportului juridic civil

Prin *structura raportului juridic civil* înțelegem *elementele constitutive ale raportului juridic civil.*

Elementele constitutive ale raportului juridic civil sunt în număr de trei: părțile, conținutul și obiectul.

Părțile sau subiectele raportului juridic civil sunt persoanele fizice ori juridice, în calitate de titular de drepturi subiective civile sau de obligații civile.

Conținutul raportului juridic civil este dat de totalitatea drepturilor subiective civile și a obligațiilor civile pe care le au părțile raportului juridic respectiv.

Obiectul raportului juridic civil constă în *conduita părților*, adică în acțiunile sau inacțiunile la care sunt îndrituite părțile sau pe care sunt ținute să le respecte.

Pentru a fi în prezența unui raport juridic civil, aceste trei elemente trebuie să fie întrunite cumulativ.

3. Izvoarele raportului juridic civil concret

3.1. Definiția izvorului raportului juridic civil concret

Prin *izvor al raportului juridic civil concret* se înțelege *o împrejurare (act sau faptă) de care legea civilă leagă nașterea unui raport juridic civil concret.*

Subliniem că actul sau fapta care este izvor al unui raport juridic civil concret constituie, în același timp, și izvor al drepturilor subiective civile și al obligațiilor civile care formează conținutul raportului juridic respectiv.

3.2. Corelația dintre norma juridică, raportul juridic civil abstract, raportul juridic civil concret și izvorul raportului juridic civil concret

Pentru existența *raportului juridic civil abstract* sunt necesare două premise, anume: subiectele de drept civil (persoanele fizice sau juridice între care se stabi-

lește relația socială), precum și norma de drept civil care reglementează relația socială respectivă.

Pentru existența unui *raport juridic civil concret*, la cele două premise menționate mai sus este necesar să se mai adauge o a treia, anume o împrejurare (un anumit act sau o anumită faptă) de care legea civilă să condiționeze nașterea unui asemenea raport.

Așadar, corelația în discuție este următoarea:

– norma de drept civil este premisa necesară și obligatorie pentru existența atât a raportului juridic civil abstract, cât și a raportului juridic civil concret și a izvorului raportului juridic civil concret;

– raportul juridic civil abstract este tiparul raportului juridic civil concret, în sensul că acesta din urmă se va încadra într-un anumit tip de raport juridic civil abstract, iar raportul juridic civil concret particularizează raportul juridic civil abstract;

– izvorul raportului juridic civil concret generează o situație juridică determinată (concretă) între anumite subiecte de drept civil.

3.3. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice concrete

După cum depind sau sunt independente de voința umană, izvoarele raporturilor juridice civile concrete se împart în *fapte omenești* și *evenimente*, acestea din urmă fiind numite și *fapte naturale*.

Înțelegem prin *fapte omenești* acele fapte (comisive sau omisive) săvârșite de subiectele de drept civil cu sau fără intenția de a produce efecte juridice, de care legea leagă nașterea, modificarea sau stingerea de raporturi juridice civile concrete. Așadar, această categorie reunește atât acțiunile sau inacțiunile voluntare (dorite), cât și cele involuntare (nedorite).

După cum legea civilă condiționează sau nu nașterea raportului juridic civil de existența intenției producerii acestui efect, deosebim, pe de o parte, faptele săvârșite cu intenția de a produce efecte juridice, adică *actele juridice civile*, iar, pe de altă parte, faptele săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice, dar care efecte se produc în temeiul legii, adică *faptele juridice (stricto sensu)*.

După cum sunt sau nu conforme cu legea, distingem faptele licite și faptele ilicite.

Evenimentele sunt împrejurări care se produc independent de voința subiectului de drept civil și de care legea civilă leagă nașterea de raporturi juridice. Spre exemplu, inundația poate fi forță majoră, care, potrivit legii, suspendă prescripția extinctivă, exonerează de răspundere civilă; moartea înseamnă încetarea capacității de folosință și de exercițiu, marchează momentul deschiderii succesiunii etc.

După sfera lor, deosebim între *fapt juridic în sens larg (lato sensu)* și *fapt juridic în sens restrâns (stricto sensu)*.

În sens larg, prin fapt juridic se desemnează atât faptele omenești, săvârșite cu sau fără intenția de a produce efecte juridice, cât și evenimentele.

În sens restrâns, prin fapt juridic se desemnează numai faptele omenești săvârșite fără intenția de a se produce efecte juridice, dar care se produc în temeiul legii, precum și faptele naturale.

Se observă că diferența de sferă între fapt juridic în sens larg și fapt juridic în sens restrâns o reprezintă actele juridice.

Secțiunea a II-a. Conținutul raportului juridic civil

1. Considerații generale

Drepturile subiective civile formează *latura activă* a conținutului raportului juridic civil, iar obligațiile civile alcătuiesc *latura pasivă* a acestuia.

Cele două laturi ale conținutului raportului juridic civil nu sunt independente, ci, dimpotrivă, se află într-o strânsă corelație, deoarece, pentru orice raport juridic civil (real, obligațional sau nepatrimonial), nu există drept subiectiv civil fără o obligație civilă corelativă și, invers, nu există obligație civilă careia să nu îi corespundă un drept subiectiv civil.

Raportul juridic real, sub aspectul conținutului său, este un raport simplu, în sensul că subiectul activ (titularul dreptului real) are în principiu numai drepturi, iar subiectul pasiv nedeterminat are numai obligația negativă de a nu face nimic de natură să aducă atingere exercițiului dreptului real de către titularul acestuia.

Situația se prezintă în mod asemănător și în cazul raportului juridic nepatrimonial.

În schimb, din punctul de vedere al conținutului său, raportul juridic obligațional poate fi nu numai un raport simplu (de exemplu, din momentul încheierii unui contract de împrumut de folosință se nasc obligații numai pentru comodat, eventualele obligații care se nasc pe parcursul executării contractului în sarcina comodatului fiind obligații extracontractuale), ci și un raport complex, în sensul că fiecare parte a raportului juridic are atât drepturi subiective civile, cât și obligații civile (spre exemplu, în contractul de vânzare-cumpărare, dreptului vânzătorului de a obține prețul lucrului vândut îi corespunde obligația cumpărătorului de a-i plăti prețul respectiv, iar obligațiilor vânzătorului de a preda lucrul cumpărătorului și de a-l garanta contra evicțiunii și contra viciilor îi corespund drepturile cumpărătorului de a i se preda lucrul și de a fi garantat contra evicțiunii și contra viciilor lucrului).

2. Dreptul subiectiv civil

2.1. Definiție

În literatura de specialitate nu există un punct de vedere unitar în ceea ce privește definirea dreptului subiectiv civil. În ceea ce ne privește, vom defini *dreptul subiectiv civil* ca fiind *posibilitatea subiectului activ, în limitele normelor juridice civile, de a avea o anumită conduită, de a pretinde subiectului pasiv o conduită corespunzătoare, iar, în caz de nevoie, de a solicita concursul forței coercitive a statului.*

Așadar, se observă, în primul rând, că dreptul subiectiv civil este o posibilitate (facultate, putere), desigur recunoscută de legea civilă subiectului activ (titularului).

În al doilea rând, dreptul subiectiv civil presupune *trei componente*, anume:

– posibilitatea subiectului activ de a avea el însuși o anumită conduită, în limitele prevăzute de lege;

– posibilitatea subiectului activ de a pretinde, în limitele stabilite de lege, subiectului pasiv să aibă o conduită corespunzătoare (să dea, să facă ori să nu facă ceva);

– posibilitatea subiectului activ de a recurge la concursul forței de constrângere a statului, dacă dreptul este nesocotit sau încălcat.

Este important de reținut că existența dreptului subiectiv civil nu trebuie confundată cu exercițiul acestuia, deci posibilitatea juridică nu este același lucru cu posibilitatea materializată (cu efectivă punere în valoare a posibilității juridice).

2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile

2.2.1. Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative

În literatura de specialitate, de regulă, se arată că această clasificare a drepturilor subiective civile are drept criteriu opozabilitatea lor.

În ceea ce ne privește, apreciem că un asemenea criteriu nu este la adăpost de orice critică, deoarece, ca realitate juridică, orice drept subiectiv civil este, în principiu, opozabil tuturor subiectelor de drept, în sensul că acestea din urmă nu pot să îl nesocotească¹. De aceea, vom prefera să împărțim drepturile subiective civile în absolute și relative, *după cum titularul dreptului poate să și-l exercite fără sau cu concursul altei persoane*.

Dreptul subiectiv civil absolut este acel drept în temeiul căruia titularul său poate avea o anumită conduită, fără a avea nevoie de concursul altuia pentru a și-l exercita.

În categoria drepturilor subiective civile absolute sunt incluse atât drepturile nepatrimoniale, cât și drepturile reale.

Dreptul absolut prezintă următoarele *caractere*:

– numai titularul său este determinat, ca subiect activ al raportului juridic în al cărui conținut intră, titularul obligației corelative fiind format din toate celelalte persoane, ca subiect pasiv nedeterminat;

– îi corespunde obligația generală și negativă de a nu i se aduce atingere;

– obligația de a nu îl încălca revine tuturor celorlalte subiecte de drept civil (sau, cum se spune în doctrină, dreptul absolut este opozabil *erga omnes*).

Dreptul subiectiv civil relativ este acel drept în temeiul căruia titularul poate să pretindă subiectului pasiv o anumită conduită, fără de care dreptul nu se poate realiza.

Categoria drepturilor subiective civile relative include toate drepturile de creanță.

Dreptul relativ prezintă următoarele *caractere*:

– este cunoscut nu numai subiectul activ, ci și subiectul pasiv;

– îi corespunde o obligație corelativă ce nu are întotdeauna același conținut, în sensul că aceasta poate consta fie într-o acțiune (a da sau a face), fie într-o abținere (a nu face);

---

¹ În literatura de specialitate, s-a subliniat deja că distincția între opozabilitatea absolută (*erga omnes*) a dreptului real și opozabilitatea față de debitor a dreptului de creanță este consecința unei confuzii între, pe de o parte, opozabilitatea unui drept, iar, pe de altă parte, efectul unui drept – Ch. Larroumet, *Droit civil, tome I, Introduction à l'étude du droit privé*, 2e édition, Editura Economica, Paris, 1995, p. 319-320.

– obligația corelativă incumbă numai subiectului pasiv (sau, așa cum se spune în doctrină, este opozabil numai subiectului pasiv).

2.2.2. Drepturi subiective civile nepatrimoniale și drepturi subiective civile patrimoniale (drepturi reale și drepturi de creață)

Criteriul după care se face această clasificare este *natura conținutului drepturilor subiective civile*.

Dreptul nepatrimonial (numit și *drept personal nepatrimonial*) este acel drept subiectiv al cărui conținut nu poate fi exprimat în bani.

Drepturile nepatrimoniale pot fi împărțite în *trei categorii*:

– drepturi care privesc *existența și integritatea fizică sau morală ale persoanei* (dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la onoare sau la reputație, dreptul la demnitate etc.);

– drepturi care privesc *identificarea persoanei* (dreptul la nume, dreptul la pseudonim, dreptul la domiciliu, dreptul la reședință, dreptul la stare civilă – pentru persoana fizică; dreptul la denumire, dreptul la sediu, dreptul la naționalitate, dreptul la cont bancar etc. – pentru persoana juridică);

– drepturi decurgând din *creația intelectuală* (în măsura în care nu sunt patrimoniale).

Precizăm că, în concepția potrivit căreia dreptul familiei nu este o ramură de drept distinctă de dreptul civil, ci doar o parte a acestuia, urmează a se reține și o a patra categorie de drepturi subiective civile nepatrimoniale, anume: drepturile (neevaluabile pecuniar) ce formează conținutul raporturilor de familie.

Dreptul subiectiv civil patrimonial este acela al cărui conținut are o valoare pecuniară.

La rândul lor, drepturile subiective civile patrimoniale se împart în drepturi reale și drepturi de creață¹.

Dreptul real (ius in re) este acel drept subiectiv patrimonial în temeiul căruia titularul său își poate exercita prerogativele asupra unui lucru în mod direct și nemijlocit, fără concursul altei persoane.

Dreptul de creață (ius ad personam) este acel drept subiectiv patrimonial în temeiul căruia subiectul activ, numit *creditor*, poate pretinde subiectului pasiv, numit *debitor*, să dea, să facă ori să nu facă ceva, sub sancțiunea constrângerii de către stat.

---

¹ Fără a intra în amănunte, menționăm că sunt și autori care folosesc o clasificare tripartită a drepturilor patrimoniale, anume: drepturi reale, drepturi de creață și drepturi intelectuale (această din urmă categorie ar include, pe de o parte, drepturile patrimoniale ce izvorăsc din creația intelectuală, fiind vorba deci despre dreptul de folosință exclusivă a unei creații intelectuale, iar, pe de altă parte, drepturile referitoare la clientelă); a se vedea: E. Picard, *Le droit pur*, Paris, 1920, p. 94; G. Marty, P. Raynaud, *Droit civil*, tome I, Paris, 1956, p. 248; B. Starck, *Droit civil. Introduction*, Paris, 1972, p. 97-98 (acest autor vorbește despre categoria drepturilor de proprietate incorporală); A. Weill, Fr. Terré, *Droit civil. Introduction générale*, Paris, 1979, p. 254 și urm. Se subliniază că aceste drepturi nu ar putea fi încadrate în categoria drepturilor reale, deoarece nu privesc un obiect material (bun corporal), dar nici în categoria drepturilor de creață, deoarece nu se exercită împotriva unor persoane determinate. Dacă am admite însă că dreptul real poate avea ca obiect nu numai un lucru, ci și idei sau activități (desigur cu valoare pecuniară), atunci ar urma să includem aceste drepturi în categoria drepturilor reale. A se vedea și G. Boroș, *Les attributs de la personne physique*, în A.U.B., 1996, p. 86-87.

Așadar, creditorul nu își poate exercita dreptul său fără concursul altei persoane (debitorul), concurs care, dacă este cazul, va fi obținut prin intermediul forței coercitive a statului. Tocmai de aceea, dreptul de creanță mai este denumit și drept personal (dintre reglementările mai recente în care se preferă folosirea expresiei de drept personal în locul celei de drept de creanță menționăm, spre exemplu, art. 26 și art. 38 din Legea nr. 7/1996, republicată). De altfel, în ceea ce privește acțiunile în justiție referitoare la drepturile subiective patrimoniale, dacă acțiunile prin care se urmărește recunoașterea sau realizarea unui drept real sunt denumite acțiuni reale, în schimb, acțiunile prin care se urmărește recunoașterea sau realizarea unui drept de creanță sunt denumite acțiuni personale. Totuși, utilizarea sintagmei de drept personal pentru desemnarea unui drept de creanță nu este recomandabilă, deoarece ea poate genera unele confuzii, putându-se crede că nu ar fi vorba de un drept subiectiv patrimonial, ci de un drept nepatrimonial (care mai este numit și drept personal nepatrimonial) ori de un drept subiectiv intransmisibil (drept cu caracter strict personal).

Drepturile de creanță izvorăsc din acte juridice (contracte sau acte juridice unilaterale), precum și din fapte juridice în sens restrâns (fapta ilicită cauzatoare de prejudiciu, gestiunea intereselor altuia¹, plata nedatorată² și îmbogățirea fără justă cauză³).

Pe lângă unele *asemănări* ce există între dreptul real și dreptul de creanță (ambele sunt drepturi patrimoniale; ambele au cunoscuți titularii lor, ca subiecte active), între ele există importante *deosebiri*:

– în cazul dreptului real subiectul pasiv este nedeterminat, pe când în cazul dreptului de creanță este cunoscut cel cărui îi revine obligația corelativă (debitorul);

– dreptului real îi corespunde obligația generală și negativă de a nu i se aduce atingere, în timp ce dreptului de creanță îi corespunde fie o obligație de a da, fie o obligație de a face, fie o obligație de a nu face, care însă înseamnă obligația debitorului de a se abține de la ceva ce ar fi putut face dacă nu s-ar fi obligat la abținere;

– drepturile reale sunt limitate ca număr, însă drepturile de creanță sunt nelimitate;

– numai dreptul real este însoțit de prerogativa urmăririi⁴ și de prerogativa preferinței, nu și dreptul de creanță. *Prerogativa urmăririi* constă în posibilitatea titularului dreptului real de a pretinde restituirea lucrului de la orice persoană care l-ar

---

¹ *Gestiunea intereselor altuia*, denumită și *gestiunea de afaceri* (reglementată de art. 987-991 C. civ.), este operația ce constă în aceea că o persoană intervine, prin fapta sa voluntară și unilaterală, săvârșind acte materiale sau juridice în interesul altei persoane, fără a fi primit mandat din partea acesteia din urmă.

² *Plata nedatorată* (art. 992-997 C. civ.) constă în executarea de către o persoană a unei obligații de care nu era ținută și pe care a făcut-o fără intenția de a plăti datoria altei persoane.

³ *Îmbogățirea fără justă cauză* reprezintă fapta juridică prin care patrimoniul unei persoane este mărit pe seama patrimoniului altei persoane, fără a exista un temei juridic pentru aceasta.

⁴ În sensul că dreptul de urmărire este de esență dreptului real, a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1973/1973, în C.D. 1973, p. 217.

deține¹. *Prerogativa preferinței* constă în posibilitatea titularului dreptului real de a-și realiza dreptul respectiv cu prioritate față de titularii altor drepturi².

2.2.3. Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii

Această clasificare se face în funcție de *corelația dintre drepturile subiective civile*.

Dreptul subiectiv civil principal este acel drept care are o existență de sine stătătoare, soarta sa nedepinzând de vreun alt drept.

Dreptul subiectiv civil accesoriu este acel drept care nu are o existență de sine stătătoare, în sensul că el ființează pe lângă un alt drept subiectiv civil, acesta din urmă având rolul de drept principal.

Clasificarea prezintă importanță, deoarece soarta juridică a dreptului accesoriu depinde (este determinată) de cea a dreptului principal – *accessorium sequitur principale*.

Întrucât drepturile nepatrimoniale nu depind de alte drepturi, înseamnă că ele sunt drepturi principale, așa încât clasificarea în discuție vizează drepturile patrimoniale.

Atragem atenția că sfera de aplicare a împărțirii în drepturi principale și drepturi accesorii nu trebuie redusă la categoria drepturilor reale, deoarece există și drepturi de creanță accesorii, acestea izvorând ca drepturi corelative obligațiilor născute din actele juridice civile accesorii³. Dintr-un contract accesoriu izvorăsc nu numai obligații accesorii, ci și drepturi corelative acestora, raportul juridic obligațional născut dintr-un contract accesoriu având nu numai o latură pasivă (obligația, datoria debitorului), ci și o latură activă (dreptul de creanță al creditorului de a cere debitorului îndeplinirea acelei obligații).

În categoria *drepturilor de creanță accesorii* includem: dreptul creditorului de a pretinde de la debitor dobânda aferentă creanței principale, dreptul născut din convenția accesorie numită clauză penală⁴, dreptul subiectiv care izvorăște din fideju-

---

¹ Spre exemplu: proprietarul își poate revendica imobilul de la orice persoană care îl deține; uzufructuarul poate cere lucrul spre a-l folosi și a-i culege fructele de la orice proprietar al acestuia, inclusiv de la persoana care a dobândit lucrul de la nudul proprietar; titularul unei servituți își poate exercita dreptul chiar dacă fondul aservit a fost înstrăinat de proprietarul original; în cazul dreptului real de ipotecă, dacă debitorul care a garantat restituirea unei sume de bani împrumutate printr-o ipotecă ar înstrăina imobilul ipotecat și nu și-ar executa de bunăvoie obligația de restituire a sumei împrumutate, atunci creditorul ipotecar poate urmări imobilul și în mâinile noului proprietar, solicitând scoaterea imobilului la vânzare silită, pentru ca din prețul obținut la licitație să își satisfacă dreptul său de creanță față de debitor.

² De exemplu, din prețul imobilului ipotecat, scos la vânzare silită prin licitație, mai întâi își va satisface creanța creditorul ipotecar, ca titular al dreptului real de ipotecă, iar numai eventualul rest va fi distribuit creditorilor chirografari ai debitorului urmărit.

³ În acest sens, a se vedea A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, Universitatea din București, 1980, p. 126.

⁴ *Clauza penală* este acea convenție accesorie prin care părțile determină anticipat echivalentul prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării obligației de către debitorul său ori a executării cu întârziere sau necorespunzătoare. Clauza penală poate consta în obligația debitorului de a presta creditorului fie o sumă de bani, fie o altă valoare patrimonială.

siune¹, dreptul de a pretinde arvuna².

Principala aplicație a acestei clasificări se întâlnește totuși în materia drepturilor reale, deosebindu-se drepturile reale principale și drepturile reale accesorii.

Drepturile reale principale sunt următoarele:

– dreptul de proprietate, în cele două forme ale sale, adică: dreptul de proprietate publică (titulari ai dreptului de proprietate publică sunt numai statul și unitățile administrativ-teritoriale) și dreptul de proprietate privată (pot fi titulari ai dreptului de proprietate privată: persoanele fizice, persoanele juridice, inclusiv statul și unitățile administrativ-teritoriale);

– drepturile reale principale corespunzătoare dreptului de proprietate privată (dezmembrămintele dreptului de proprietate, numite și drepturile reale principale asupra bunurilor proprietatea altei persoane), anume: dreptul de uzufruct³, dreptul de uz⁴, dreptul de abitație⁵, dreptul de servitute⁶ și dreptul de suprafață⁷;

– dreptul de administrare (de folosință) al regiilor autonome și instituțiilor publice, ca drept real corespunzător dreptului de proprietate publică;

– dreptul de concesiune, mai exact, dreptul de folosință ce izvorăște din concesiune [reglementat de art. 136 alin. (4) din Constituție, precum și de O.U.G. nr. 54/2006 privind regimul contractelor de concesiune de bunuri publice etc.];

– dreptul de folosință a unor bunuri proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, conferit, în condițiile legii, unor persoane juridice sau fizice⁸;

¹ *Fidejusiunea* (denumită și *cauțiune*) este acel contract prin care o persoană, numită fidejutor, se obligă față de creditorul altei persoane să execute obligația celui pentru care garantează, în cazul în care acesta nu o va executa.

² *Arvuna* reprezintă o sumă de bani pe care una dintre părți o dă celeilalte părți cu ocazia încheierii unei convenții, urmând ca, în cazul neexecutării convenției respective, partea în culpă să piardă suma dată sau, după caz, să restituie dublul sumei primite.

³ Potrivit art. 517 C. civ., „*uzufructul* este dreptul de a se bucura cineva de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorirea de a le conserva substanța”. Așadar, dreptul de uzufruct implică segmentarea dreptului de proprietate, în sensul că uzufructuarului (titularul dreptului de uzufruct) îi revin prerogativele de a folosi lucrul și prerogativele de a-i culege fructele, iar proprietarului (numit nud proprietar) îi rămâne prerogativa de dispoziție.

⁴ *Dreptul de uz* este o varietate a dreptului de uzufruct, deosebită față de acesta constând în aceea că titularul dreptului de uz nu are dreptul de a culege fructele decât pentru nevoile sale și ale familiei sale. Dreptul de uz poate fi definit ca fiind acel drept real în virtutea căruia titularul său se poate folosi de un lucru și îi poate culege fructele numai pentru nevoile lui și ale familiei sale.

⁵ *Dreptul de abitație* este un drept de uz ce are ca obiect o locuință.

⁶ Articolul 576 C. civ. definește *servitutea* ca „o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul și utilitatea unui imobil având un alt stăpân”.

⁷ *Dreptul de suprafață* este acel drept real ce rezultă din dreptul de proprietate pe care îl are o persoană (denumită suprafațiar) asupra construcțiilor, plantațiilor sau a altor lucrări ce se află pe o suprafață de teren care aparține unei alte persoane, teren asupra căruia suprafațiarul dobândește un drept de folosință.

⁸ De exemplu, potrivit art. 124 din Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată (M. Of. nr. 123 din 20 februarie 2007), „consiliile locale și consiliile județene pot da în folosință gratuită, pe termen limitat, bunuri mobile și imobile proprietate publică sau privată locală ori județeană, după caz, persoanelor juridice fără scop lucrativ, care desfășoară activitate de binefacere sau de utilitate publică ori serviciilor publice”.

– dreptul de folosință a unor bunuri proprietatea privată a statului ori a unităților administrativ-teritoriale, conferit, în condițiile legii, unor persoane juridice sau fizice¹;

– dreptul de folosință a unor bunuri proprietatea anumitor persoane juridice, conferit de acestea persoanelor juridice anexă.

Menționăm că unii autori mai includ în categoria drepturilor reale principale: dreptul de preempțiune, precum și dreptul de preferință (reglementat de Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție și Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor industriale)² sau, în legătură cu acesta din urmă, mai larg, dreptul de folosință exclusivă care poartă asupra unei creații intelectuale³.

Drepturile reale accesorii sunt următoarele:

- dreptul de ipotecă⁴;
- dreptul de gaj (amanetul), reglementat de Codul civil⁵;
- garanția reală mobilă reglementată de Titlul VI al Legii nr. 99/1999⁶;
- privilegiile⁷;
- dreptul de retenție⁸.

---

¹ Avem în vedere, spre exemplu: dreptul de folosință a unor terenuri din domeniul privat al comunei, orașului sau municipiului, atribuit în condițiile prevăzute în art. 19 alin. (3) din Legea nr. 18/1991; dreptul de folosință reglementat de art. 17 din Legea nr. 213/1998, potrivit căruia „statul și unitățile administrativ-teritoriale pot da imobile din patrimoniul lor, în folosință gratuită, pe termen limitat, persoanelor juridice fără scop lucrativ, care desfășoară activitate de binefacere sau de utilitate publică, ori serviciilor publice”. Întrucât textul de lege reprodus nu face nicio distincție, înseamnă că el se referă atât la bunurile imobile proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, cât și la imobilele proprietate publică – *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

² Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a 9-a revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 81. Pentru includerea dreptului de preempțiune și a dreptului de concesiune în categoria drepturilor reale principale, a se vedea și E. Poenaru, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2002, p. 47, iar pentru considerarea dreptului de preempțiune ca drept real principal, a se vedea și I. Dogaru, *Elementele dreptului civil, vol. I, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Editura Șansa, București, 1993, p. 83.

³ A se vedea și A. Petrescu, L. Mihai, *Drept de proprietate industrială. Introducere în dreptul de proprietate industrială. Invenția. Inovația*, Universitatea din București, 1987, p. 33.

⁴ Potrivit art. 1746 alin. (1) C. civ., „*ipoteca* este un drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligații”. Așadar, dreptul de ipotecă este acel drept real accesoriu ce reprezintă o garanție imobiliară, ce însoțește obligația pe care o are debitorul față de creditor și care nu presupune deposedarea celui ce o constituie.

⁵ *Dreptul de gaj* este acel drept real născut din contractul accesoriu prin care debitorul remite creditorului său un lucru mobil pentru garantarea datoriei (contractul de gaj este reglementat de art. 1685-1696 C. civ.). În cazul în care debitorul nu își achită datoria, creditorul gajist are dreptul fie de a cere instanței să îi aprobe reținerea lucrului în contul creanței, pe baza unei expertize judiciare de estimare a valorii lucrului, fie de a solicita vânzarea la licitație publică a lucrului gajat, cu dreptul de a fi plătit cu preferință din suma obținută față de alți creditori ai aceluiași debitor.

⁶ Pentru dezvoltări referitoare la acest drept real accesoriu, a se vedea G. Boroș, Dana Boroș, *Garanția reală mobilă reglementată de Titlul VI al Legii nr. 99/1999*, în *Juridica* nr. 4/2000, p. 129-136.

⁷ *Privilegiul* este dreptul recunoscut unui creditor, ce decurge de regulă din calitatea creanței sale, de a fi preferat celorlalți creditori ai aceluiași debitor, chiar dacă aceștia sunt ipotecari (art. 1722 C. civ.).

⁸ *Dreptul de retenție*, numit și *debitum cum re iunctum*, este acel drept real de garanție imperfect, ce constă în posibilitatea deținătorului unui lucru mobil sau imobil al altuia de a refuza restituirea celui lucru către proprietar până când nu i se plătește creanța născută în legătură cu lucrul respectiv (de exemplu, cheltuielile necesare și utile făcute de detentor cu acel lucru). Ca exemple de consacrare legislativă a dreptului de retenție, menționăm: art. 8 alin. final din Legea arendării nr. 16/1994, cu modificările ulterioare,

Se observă că toate drepturile reale accesorii presupun, ca drept principal, un drept de creanță.

2.2.4. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități

Criteriul în raport de care se face această clasificare a drepturilor subiective civile îl reprezintă *gradul de certitudine conferit titularilor*.

Dreptul subiectiv civil pur și simplu este acela care conferă maximă certitudine titularului său, deoarece nici existența și nici exercitarea lui nu depind de vreo împrejurare viitoare. Un asemenea drept poate fi exercitat de îndată ce s-a născut, necondiționat.

Dreptul subiectiv civil afectat de modalități este acela care nu mai oferă deplină siguranță titularului, în sensul că existența lui sau exercitarea lui depinde de o împrejurare viitoare, certă sau incertă. Termenul, condiția și sarcina sunt modalitățile actului juridic, deci este afectat de modalitate acel drept subiectiv civil care este însoțit de un termen, o condiție sau o sarcină.

Dreptul subiectiv civil afectat de termen este apropiat, ca siguranță, de dreptul pur și simplu, deoarece termenul, ca modalitate a actului juridic, constă într-un eveniment viitor și sigur ca realizare, așa încât nu afectează existența dreptului subiectiv, ci numai exercițiul acestuia, în sensul că amână sau, după caz, pune capăt exercițiului dreptului subiectiv respectiv.

Dreptul subiectiv civil afectat de condiție este nesigur în ceea ce privește existența sa, întrucât condiția este un eveniment viitor și nesigur ca realizare, așa încât există nesiguranță în privința nașterii sau, după caz, a stingerii dreptului subiectiv.

Menționăm că, în doctrină, uneori, se vorbește și despre existența altor categorii de drepturi, respectiv drepturile eventuale și drepturile viitoare¹.

2.3. Exercițarea drepturilor subiective civile. Abuzul de drept

Așa cum am subliniat deja, dreptul subiectiv civil nu trebuie confundat cu exercițiul lui. Regula este că exercitarea unui drept subiectiv civil nu este obligatorie, fiind lăsată la latitudinea titularului acestuia.

În doctrină, se subliniază că *exercitarea dreptului subiectiv civil* este guvernată de următoarele *principii*:

- dreptul subiectiv civil trebuie exercitat cu respectarea legii și a moralei;
- dreptul subiectiv civil trebuie exercitat în limitele sale externe, atât de ordin material (de exemplu, proprietarul unui teren nu poate să construiască dincolo de linia vecinătății), cât și de ordin juridic (spre exemplu, creditorul nu poate pretinde debitorului său mai mult decât acesta îi datorează);

---

potrivit căruia, „la încetarea contractului, se poate recunoaște arendașului, prin hotărâre judecătorească, un drept de retenție cu privire la contraprestațiile sale față de cealaltă parte, izvorâte din contract”; art. 1619 C. civ., care permite deponitorului să rețină lucrul până la plata integrală a sumelor ce i se datorează de către deponent în legătură cu depozitul etc.

¹ Pentru dezvoltări referitoare la drepturile eventuale și la drepturile viitoare, a se vedea G. Boroi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 85-86.

– dreptul subiectiv civil trebuie exercitat în limitele sale interne, adică numai potrivit scopului economic și social în vederea căruia este recunoscut de lege [art. 3 alin. (2) din Decretul nr. 31/1954];

– dreptul subiectiv civil trebuie exercitat cu bună-credință [art. 57 din Constituție, art. 970 alin. (1) C. civ.].

Aceste patru principii sunt cumulative, în exercitarea drepturilor subiective civile nefiind suficientă respectarea numai a unuia sau a unora dintre ele. Numai dacă dreptul subiectiv civil este exercitat cu respectarea celor patru principii menționate mai sus, își va dovedi exactitatea adagiul *qui suo iure utitur, neminem laedit* (cine își exercită dreptul său nu vatămă pe nimeni).

În legătură cu exercitarea drepturilor subiective civile se pune și problema abuzului de drept. S-a arătat că, în dreptul civil, prin abuz de drept se înțelege exercitarea unui drept subiectiv civil cu încălcarea principiilor exercitării sale¹. În ceea ce ne privește, apreciem că *abuzul de drept* vizează numai ultimele două principii dintre cele patru enumerate mai sus, deci că se poate vorbi de un abuz de drept atunci când titularul acestuia, cu rea-credință, îl deturneză de la finalitatea lui².

Au existat și opinii în sensul că nu s-ar putea vorbi, în același timp, de drept subiectiv civil și de abuz de drept, deoarece fie dreptul subiectiv civil există și exercițiul lui nu ar putea să fie niciodată abuziv, fie au fost depășite limitele dreptului, dar în acest caz ar fi lipsă de drept³. Însă abuzul de drept nu înseamnă depășirea limitelor externe, de ordin material sau juridic, ale dreptului respectiv, ipoteză în care am fi în prezența unui fapt juridic săvârșit fără drept, ci numai depășirea limitelor interne ale dreptului subiectiv civil. Deci, existența dreptului subiectiv civil nu trebuie confundată cu modul în care este exercitat un drept subiectiv civil care există. Este adevărat că instituția abuzului de drept nu are o reglementare suficientă în legislația noastră, ca de altfel și în alte legislații, dar aceasta nu înseamnă că drepturile subiective civile pot fi exercitate abuziv, fără a ține seama de anumite principii în materie.

Orice abuz de drept presupune *două elemente constitutive*, și anume:

– un *element subiectiv*, ce constă în exercitarea cu rea-credință a dreptului subiectiv civil;

– un *element obiectiv*, care constă în deturnarea dreptului subiectiv de la scopul pentru care a fost recunoscut, de la finalitatea sa legală, faptul săvârșit neputând fi explicat printr-un motiv legitim.

Pentru a caracteriza exercițiul unui drept subiectiv civil ca abuziv, este necesar să fie îndeplinite următoarele *cerințe*:

– să existe un drept subiectiv civil, ceea ce presupune, printre altele, respectarea limitelor externe ale dreptului;

¹ Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 87; I. Dogaru, *op. cit.*, vol. I, p. 88.

² În sprijinul concepției noastre poate fi adus și un argument de analogie, dedus din art. 723 C. proc. civ., text ce prevede în primul alineat că „drepturile procedurale trebuie exercitate cu bună-credință și potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege”, iar în alin. (2) că „partea care folosește aceste drepturi în chip abuziv răspunde pentru pagubele pricinuite”.

³ A se vedea, de exemplu, M. Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, 3e édition, tome II, Paris, 1905, nr. 871.

– autorul abuzului să fie titularul dreptului subiectiv civil în cauză și să fie capabil să îl exercite. Această condiție este ușor de justificat, având în vedere că, prin ipoteză, abuzul de drept presupune folosirea (exercițiul) dreptului respectiv, ceea ce înseamnă că persoana despre care se afirmă că a săvârșit un abuz de drept trebuie, în primul rând, să aibă acel drept, iar, în al doilea rând, să fie în măsură să îl exercite;

– dreptul să fie dirijat spre realizarea unui alt scop decât acela pentru care a fost recunoscut de lege, adică titularul să își exercite dreptul subiectiv civil în scopul de a vătăma pe altul, de a-l șicana etc.;

– dreptul să fie exercitat cu rea-credință.

Se consideră că sancționarea abuzului de drept constă, de regulă, în refuzul concursului forței de constrângere a statului, în sensul că organul de jurisdicție, constatând că este în prezența exercitării abuzive a unui drept subiectiv civil, nu va admite cererea titularului acelui drept (nu va admite cererea de chemare în judecată astfel cum a fost formulată dacă abuzul de drept provine de la reclamant, respectiv va înlătura apărarea pârâtului dacă abuzul de drept provine de la acesta)¹. În ceea ce ne privește, apreciem că, în lipsa unui text de lege expres în acest sens, această soluție este discutabilă; respingerea cererii titularului dreptului subiectiv civil exercitat abuziv va interveni, eventual, în temeiul unor dispoziții legale exprese, iar nu în baza simplei exercitări abuzive a dreptului.

În opinia noastră, *sanctiunea* cu caracter general a exercitării abuzive a unui drept subiectiv civil constă în obligarea autorului abuzului, dacă este cazul, la plata despăgubirilor pentru prejudiciul de ordin patrimonial sau moral cauzat prin exercitarea abuzivă a dreptului său, potrivit regulilor ce guvernează răspunderea civilă delictuală. Alte sancțiuni, cu caracter special, ar putea să intervină numai dacă ar fi prevăzute în mod expres de o normă specială.

3. Obligația civilă

3.1. Noțiune

Prin *obligație civilă* înțelegem *îndatorirea subiectului pasiv al raportului juridic civil de a avea o anumită conduită, corespunzătoare dreptului subiectiv corelativ, care poate consta în a da, a face sau a nu face ceva și care, în caz de nevoie, poate fi impusă prin forța coercitivă a statului.*

Din definiție rezultă că obligația civilă presupune, întotdeauna, o îndatorire a subiectului pasiv (iar nu o posibilitate, facultate), care prezintă următoarele *trăsături*:

– îndatorirea subiectului pasiv constă într-o conduită corespunzătoare conduitei pe care o poate avea subiectul activ;

– îndatorirea subiectului pasiv poate consta într-o acțiune sau, după caz, într-o abținere;

– în caz de nevoie, îndatorirea poate fi impusă subiectului pasiv prin forța coercitivă a statutului.

¹ Plenul Trib. Suprem, dec. nr. 13/1959, în C.D. 1959, p. 37. A se vedea și Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 87; I. Dogaru, *op. cit.*, p. 88.

Sub aspect terminologic, trebuie reținut că, pe lângă sensul de mai sus, expresia „obligăție civilă” (sau cuvântul „obligăție”) mai are încă două înțelesuri. Astfel, prin obligație civilă se desemnează și *raportul obligațional* (numit și *raport de obligații*), adică un raport juridic civil în care subiectul activ (numit creditor) poate pretinde subiectului pasiv (numit debitor) să dea, să facă ori să nu facă ceva. De asemenea, prin obligație se mai desemnează și înscrisul constatator al unei creanțe.

3.2. Clasificarea obligațiilor civile

3.2.1. Obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face

În dreptul civil, prin *obligația de a da* se înțelege *îndatorirea de a constitui sau de a transmite un drept real*. Așadar, „a da” nu înseamnă „a preda”. Spre exemplu, obligația vânzătorului de a transmite dreptul de proprietate asupra lucrului vândut în patrimoniul cumpărătorului este o obligație de a da, care nu trebuie confundată cu obligația de a preda în materialitatea sa lucrul vândut, aceasta din urmă fiind, așa cum vom vedea imediat, o obligație de a face. De asemenea, tot o obligație de a da este și îndatorirea pe care și-o asumă cel care a împrumutat o sumă de bani de a constitui un drept de ipotecă în favoarea celui care l-a împrumutat, pentru a garanta dreptul de creanță al acestuia din urmă.

Subliniem că, în principiu, transmiterea dreptului real prin contract se realizează în chiar momentul încheierii contractului, așa încât se întâlnesc mai rar obligații de a da persistente în timp, după încheierea actului juridic. Totuși, există obligații de a da ce se mențin și după încheierea contractului, cum ar fi cazul vânzării unor bunuri (lucruri) de gen, ipoteza în care părțile convin ca transferul proprietății să opereze la un moment ulterior celui realizării acordului de voință etc.

Prin *obligație de a face* se înțelege *îndatorirea de a executa o lucrare, de a presta un serviciu sau de a preda un lucru, deci, în general, orice prestație pozitivă în afara celor care se încadrează în noțiunea de „a da”*. De exemplu, obligația locatarului de a pune la dispoziția locatarului lucrul închiriat, obligația de a preda lucrul donat, obligația de a presta întreținerea în temeiul contractului de întreținere etc. sunt obligații de a face.

Obligația de a nu face constă în îndatorirea subiectului pasiv de a se abține de la o acțiune sau de la anumite acțiuni.

Această obligație are un conținut diferit, după cum este corelativă unui drept absolut sau unui drept relativ. Obligația de a nu face corelativă unui drept absolut înseamnă îndatorirea generală de a nu face nimic de natură a aduce atingere acestui drept, iar obligația de a nu face corelativă unui drept relativ este îndatorirea subiectului pasiv de a nu face ceva ce ar fi putut să facă dacă nu s-ar fi obligat la abținere.

Ca exemple de obligații de a nu face corelative unui drept absolut, cităm: obligația ce revine oricărei persoane de a nu stânjeni exercițiul dreptului de proprietate al titularului unui asemenea drept; obligația proprietarului fondului aservit de a nu face nimic de natură a diminua sau îngreuna exercițiul servituții; obligația asumată printr-o convenție de constituire a unei servituți, de către proprietarul unui teren față de vecinul său de a nu construi la o distanță mai mică de un număr oarecare de metri de linia despărțitoare etc.

Ca obligație de a nu face corelativă unui drept relativ (de creanță), menționăm: obligația pe care și-o asumă cel împrumutat de a nu înstrăina un anumit bun până când nu va efectua plata către împrumutător, obligația depozitarului de a nu se folosi de lucrul depozitat, obligația asumată de un comerciant față de un alt comerciant de a nu exercita un comerț concurent etc.

Această clasificare prezintă interes în ceea ce privește calificarea unor acte juridice, precum și posibilitatea aducerii la îndeplinire silită a obligațiilor.

3.2.2. *Obligații civile pozitive și obligații civile negative*

Această clasificare reprezintă o variantă a clasificării anterioare.

Obligațiile pozitive sunt acelea care implică o acțiune, deci vom include în această categorie obligația de a da și obligația de a face.

Obligațiile negative sunt acelea care presupun o abstențiune, deci includem în această categorie obligația de a nu face.

Interesul acestei împărțiri a obligațiilor civile se manifestă în ceea ce privește una dintre condițiile ce trebuie îndeplinite pentru a se putea acorda daune-interese creditorului ca urmare a neexecutării obligației ori a executării cu întârziere sau necorespunzătoare, anume punerea în întârziere a debitorului. În regulă generală, în cazul încălcării unei obligații de a nu face, debitorul este de drept în întârziere (art. 1078 C. civ.), pe când, în cazul încălcării unei obligații pozitive, în principiu, este necesară punerea în întârziere a debitorului [art. 1079 alin. (1) C. civ.].

3.2.3. *Obligații de rezultat și obligații de mijloace*

Obligațiile de rezultat (numite și *obligații determinate*) sunt acele obligații care constau în îndatorirea debitorului de a obține un rezultat determinat, deci caracteristic acestora este faptul că obligația este strict precizată sub aspectul obiectului și scopului urmărit, debitorul asumându-și îndatorirea ca, desfășurând o anumită activitate, să atingă un rezultat bine stabilit.

Obligațiile de mijloace (numite și *obligații de diligență* sau *obligații de prudență și diligență*) sunt acele obligații care constau în îndatorirea debitorului de a depune toată stăruința pentru atingerea unui anumit rezultat, fără a se obliga la însuși rezultatul preconizat.

Ca exemplu, se citează frecvent îndatorirea ce revine medicului de a acționa cu toată prudența și toată diligența cerute de știința și etica medicală, în vederea vindecării pacientului de o anumită maladie, neatingerea rezultatului urmărit neînsemnând în mod automat neîndeplinirea obligației.

De asemenea, în principiu, obligația asumată de avocat față de clientul său este o obligație de mijloace, iar nu de rezultat¹.

Clasificarea în discuție prezintă interes sub aspect probatoriu, în sensul că, în cazul obligației de rezultat, neatingerea rezultatului dorit constituie, prin ea însăși,

---

¹ Curtea Constituțională, dec. nr. 45/1995, în M. Of. nr. 90 din 12 mai 1995; Fl. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în Dreptul nr. 10-11/1995, p. 35; V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. I, Teoria generală*, Editura Național, București, 1996, p. 104. Ca exemple de obligații de mijloace, mai putem reține: obligația asumată de o persoană de a pregăti o altă persoană în vederea reușitei la un concurs, obligația unui savant de a efectua cercetări în vederea unei descoperiri științifice etc.

o prezumție de vinovăție a debitorului, în vreme ce, în cazul unei obligații de diligență, neatingerea rezultatului preconizat nu reprezintă o asemenea prezumție, ci creditorul are sarcina de a dovedi în mod direct împrejurarea că debitorul nu a depus toată stăruința pentru îndeplinirea obligației asumate.

Menționăm totuși că această împărțire a obligațiilor civile este contestată de o parte a doctrinei.

3.2.4. *Obligații civile obișnuite, obligații scriptae in rem și obligații propter rem*

Obligația civilă obișnuită este aceea care incumbă debitorului față de care s-a născut, în alte cuvinte, urmează a fi executată (sau, după cum se mai spune, este opozabilă) „între părți”, ca și dreptul de creanță. Majoritatea obligațiilor civile este formată din asemenea obligații.

Obligația scriptae in rem (numită și *obligație opozabilă și terților*) se caracterizează prin aceea că este strâns legată de un lucru, astfel încât creditorul își poate realiza dreptul său numai dacă titularul actual al dreptului real asupra lucrului respectiv va fi obligat să îi respecte acest drept, deși nu a participat direct și personal la formarea raportului obligațional. Așadar, *obligația scriptae in rem* este acea obligație care se naște în legătură cu un lucru și care își produce efectele și asupra unei terțe persoane care dobândește ulterior un drept real asupra lucrului respectiv, chiar dacă această persoană nu a participat în vreun fel la nașterea raportului juridic ce are în conținut acea obligație. Un exemplu de o asemenea obligație ne este oferit de art. 1441 C. civ., care prevede că, dacă locatorul vinde bunul închiriat, cumpărătorul este dator să respecte locațiunea făcută înainte de vânzare, constatată printr-un înscris autentic sau printr-un înscris sub semnătură privată având dată certă, cu excepția situației în care încetarea locațiunii din cauza vânzării s-ar fi prevăzut în chiar contractul de locațiune.

Obligația propter rem (numită și *obligație reală*)¹ este îndatorirea ce incumbă, în temeiul legii sau chiar al convenției părților, deținătorului unui lucru, pentru rațiuni precum: protecția unor lucruri de importanță națională, exploatarea judicioasă ori conservarea unor calități ale unor lucruri importante, existența unor raporturi de bună vecinătate etc. Ca exemple de obligații *propter rem*, menționăm: îndatorirea deținătorului unui teren agricol de a-l cultiva și de a asigura protecția solului (art. 74 din Legea nr. 18/1991); îndatorirea deținătorilor de bunuri imobile de a permite accesul specialiștilor pentru executarea lucrărilor de cadastru, de a admite, în condițiile legii, amplasarea pe sol sau pe construcții a semnelor și semnalelor geodezice și de a asigura protecția și conservarea acestora [art. 11 alin. (2) din Legea nr. 7/1996, republicată]; obligația de grănițuire (art. 584 C. civ.); îndatorirea de a contribui la cheltuielile efectuate cu întreținerea sau reconstruirea zidului comun (art. 592 C. civ.) etc.

---

¹ Atragem însă atenția că denumirea de obligație reală nu trebuie să ducă la concluzia că ar fi vorba de obligația corelativă unui drept real (printre altele, și datorită împrejurării că îndatorirea nu incumbă oricărei persoane, ci numai deținătorilor lucrurilor respective).

3.2.5. *Obligații civile perfecte și obligații civile imperfecte*

Obligația civilă perfectă este cea obligație care se bucură integral de sancțiunea juridică, în sensul că, în caz de nevoie, creditorul poate obține concursul forței coercitive a statului pentru executarea ei. Cele mai multe obligații intră în această categorie.

Obligația civilă imperfectă (numită și *obligație naturală*) este cea obligație (tot juridică, iar nu morală) a cărei executare nu se poate obține pe cale silită, dar, în măsura în care ar fi executată de bunăvoie de către debitor, acesta din urmă nu are dreptul să pretindă restituirea prestației. În acest sens, art. 1092 C. civ., după ce prevede în primul alineat că „orice plată presupune o datorie; ceea ce s-a plătit fără să fie debit este supus repetițiunii”, dispune în alineatul următor că „repetițiunea nu este admisă în privința obligațiilor naturale, care au fost achitate de bunăvoie”.

Un exemplu de obligație civilă imperfectă îl găsim înscris în art. 20 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, potrivit căruia „debitorul care a executat obligația, după ce dreptul la acțiune al creditorului s-a prescris, nu are dreptul să ceară înapoierea prestației, chiar dacă la data executării nu știa că termenul prescripției era împlinit”.

De asemenea, în cazul contractului de joc sau prinsoare, potrivit art. 1636 C. civ., creditorul (câștigătorul) nu are acțiune în justiție pentru a-și reclama câștigul, iar art. 1638 C. civ. dispune că „pierzătorul nu poate în niciun caz repeta ceea ce a plătit de bunăvoie, afară numai în cazul când câștigătorul a întrebuințat dol, înșelăciune sau amăgire”.

Așadar, *sancțiunea* juridică a obligației civile imperfecte nu este calea ofensivă a acțiunii, ci *calea pasivă a excepției (a apărării)*, în sensul că, dacă debitorul unei obligații imperfecte, deși nu putea fi constrâns prin intermediul forței coercitive a statului să execute cea obligație, a executat-o totuși de bunăvoie, atunci el nu va mai putea să îl acționeze în judecată pe fostul său creditor pentru a obține restituirea prestației executate de bunăvoie.

3.2.6. *Alte clasificări*

După izvorul lor, se deosebesc obligațiile civile născute din acte juridice unilaterale, obligațiile civile născute din contracte, obligațiile civile născute din fapte ilicite cauzatoare de prejudicii, obligațiile civile izvorâte din gestiunea intereselor altei persoane, obligațiile civile născute din plata nedatorată, obligațiile civile născute din îmbogățirea fără justă cauză.

Într-o altă clasificare, mai putem deosebi obligațiile simple și obligațiile complexe. Această din urmă categorie ar include obligațiile afectate de modalități (obligații afectate de termen și obligații afectate de condiție, acestea din urmă fiind numite și obligații condiționale), obligațiile cu pluralitate de părți (obligații divizibile, obligații solidare și obligații indivizibile) și obligațiile cu pluralitate de obiecte (obligații alternative și obligații facultative)¹.

¹ *Obligația alternativă*, reglementată de art. 1026-1033 C. civ., presupune că obiectul ei constă în două sau mai multe prestații, dintre care, la alegerea uneia dintre părți (debitorul, afară de situația în care s-a prevăzut în mod expres că alegerea va aparține creditorului și de situația când, la scadență, debitorul nu optează), executarea unei singure prestații duce la stingerea obligației – *duo sunt in obligatione, una vero in solutione*. De exemplu, debitorul se obligă să predea creditorului un computer sau o mașină de scris